

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет освітніх наук та мистецтв
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри

д.п.н., професор Окольніча Т. В.

«26» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016.02 Спеціальна освіта. (Олігофренопедагогіка)

Освітня програма: Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка і логопедія)

Форма навчання: Денна

2025–2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна психологія» розроблена на основі освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка і логопедія)

Розробник: д.пед.н., професор Рацул О.А.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол № 2 від «26» серпня 2025 року

В.о.завідувача кафедри

(підпис)

Тетяна Окольніча.

Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна психологія» для студентів спеціальності: 016.02 Спеціальна освіта. (Олігофренопедагогіка) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені Володимира Винниченка, 2025. 18 с.

© Рацул О.А. 2025 рік
© ЦДУ імені Володимира
Винниченка, 2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - реферат	Спеціальність: 016.02 Спеціальна освіта. (Олігофренопедагогіка)	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90		3-й	
		Семестр	
		4-й	
	Освітня програма: Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка і логопедія)	Лекції	
		16 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
	Рівень вищої освіти: 1 (бакалаврський) освітній	Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		58 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		Екзамен	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «**Спеціальна психологія**» є формування у студентів системи знань про психологічні особливості розвитку, навчання та соціалізації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, розвиток умінь застосовувати психологічні знання у майбутній професійній діяльності в галузі спеціальної освіти та корекційної психопедагогіки.

Основними завданнями курсу є:

2. Ознайомлення студентів з історією становлення та сучасними напрямками розвитку спеціальної психології.

3. Розкриття психологічних закономірностей розвитку дітей з різними нозологічними групами (порушення слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату, мовленнєвого розвитку, емоційно-вольової сфери).

4. Формування знань про методи психодіагностики та психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

5. Розвиток умінь аналізувати індивідуально-психологічні особливості дітей з ООП та визначати напрямки їх психокорекційної підтримки.

6. Формування здатності застосовувати знання з курсу у практичній діяльності вчителя-дефектолога, логопеда, корекційного педагога.

7. Розвиток навичок професійної рефлексії, толерантності та гуманістичної позиції у ставленні до осіб з особливими освітніми потребами.

Предметом вивчення дисципліни «**Спеціальна психологія**» є закономірності психічного розвитку, пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та особливості особистісного становлення дітей з різними видами порушень психофізичного розвитку, а також психологічні умови та механізми їх навчання, виховання, соціалізації та корекційно-розвиткової підтримки. Для успішного засвоєння дисципліни «Спеціальна психологія» студенти повинні володіти знаннями з:

- **Загальної психології** – основні закономірності психічної діяльності, розвиток і структура особистості;
- **Вікової психології** – особливості психічного розвитку в онтогенезі;
- **Педагогіки та спеціальної педагогіки** – теоретичні засади навчання і виховання дітей;
- **Анатомії, фізіології та патології розвитку** – базові відомості про стан і функціонування організму дитини, чинники відхилень у розвитку;
- **Логопедії та корекційної педагогіки** (на базовому рівні) – загальні уявлення про мовленнєві та когнітивні порушення.

Такі знання створюють основу для розуміння специфіки психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами та визначення шляхів їх психолого-педагогічного супроводу.

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико консультативної, дослідницької та

культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні	Спеціальні
ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК-7. Здатність до навчання, оволодіння сучасними знаннями та самостійного їх здобуття. ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами. СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності. СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами. СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення. СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності. СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження. СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

РНЗ. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей.

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з ООП.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги відповідно до рівня розвитку і функціонування дитини з ООП.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Вступ до спеціальної психології

Тема 1. Предмет, завдання та методи спеціальної психології

- Лекція (2 год.) – розкриття предмету та завдань курсу, основні методи спеціальної психології, взаємозв'язок із педагогікою та медициною.
- Практичне заняття (2 год.) – аналіз прикладів практичного застосування спеціальної психології у професійній діяльності педагога-дефектолога.

Тема 2. Історія розвитку спеціальної психології

- Лекція (2 год.) – становлення і розвиток спеціальної психології у світі та в Україні, внесок видатних учених.
- Практичне заняття (2 год.) – підготовка студентами повідомлень про ключові постаті та етапи розвитку науки, дискусія.

Розділ 2. Психологічні особливості розвитку дітей з різними порушеннями

Тема 3. Психологія дітей із сенсорними порушеннями

- Лекція (2 год.) – особливості розвитку дітей із порушеннями слуху та зору, специфіка пізнавальної діяльності та комунікації.
- Практичне заняття (2 год.) – робота з описами випадків дітей із сенсорними порушеннями, визначення їхніх психологічних характеристик.

Тема 4. Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями

- Лекція (2 год.) – характеристика когнітивного та особистісного розвитку при різних ступенях інтелектуальних порушень.
- Практичне заняття (2 год.) – аналіз психолого-педагогічних характеристик дітей, формулювання рекомендацій для педагогів.

Тема 5. Психологія дітей із мовленнєвими порушеннями

- Лекція (2 год.) – вплив мовленнєвих порушень на пізнавальну діяльність, емоційний розвиток та соціальну адаптацію.

- Практичне заняття (2 год.) – ознайомлення з методиками діагностики мовленнєвих порушень, інтерпретація результатів.

Тема 6. Психологія дітей із порушеннями опорно-рухового апарату

- Лекція (2 год.) – особливості психічного розвитку, емоційно-вольової сфери та соціалізації дітей з руховими порушеннями.
- Практичне заняття (2 год.) – аналіз відео- та текстових кейсів, визначення труднощів у навчанні та соціальній адаптації.

Розділ 3. Емоційний розвиток та соціалізація дітей з ООП

Тема 7. Емоційно-вольова сфера та поведінкові особливості дітей з ООП

- Лекція (2 год.) – психологічні механізми формування емоцій та поведінки, типові труднощі у дітей з ООП.
- Практичне заняття (2 год.) – аналіз випадків проблемної поведінки, розробка шляхів психологічної підтримки.

Тема 8. Соціалізація та психологічний супровід дітей з ООП

- Лекція (2 год.) – психологічні основи соціалізації, роль сім'ї, педагогів та фахівців у супроводі дітей з ООП.
- Практичне заняття (2 год.) – моделювання роботи команди фахівців, складання індивідуальних карт психолого-педагогічного супроводу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		Л	С			с.р.
Розділ 1. Вступ до спеціальної психології						
Тема 1. Предмет, завдання та методи спеціальної психології	8	2	2			4
Тема 2. Історія розвитку спеціальної психології	8	2	2			4
Разом за 1 розділом:	16	4	4			8
Розділ 2. Психологічні особливості розвитку дітей з різними порушеннями						
Тема 3. Психологія дітей із сенсорними порушеннями	14	2	2			10
Тема 4. Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями	14	2	2			10
Тема 5. Психологія дітей із мовленнєвими порушеннями	14	2	2			10
Тема 6. Психологія дітей із порушеннями опорно-рухового апарату	14	2	2			10
Разом за 2 розділом:	56	8	8			40
Розділ 3. Емоційний розвиток та соціалізація дітей з ООП						
Тема 7. Емоційно-вольова сфера та поведінкові особливості дітей з ООП	9	2	2			5

Тема 8. Соціалізація та психологічний супровід дітей з ООП	9	2	2			5
Разом за 3 розділом:	18	4	4			10
Усього годин:	90	16	16			58

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1. Предмет, завдання та методи спеціальної психології	2
2	Тема 2. Історія розвитку спеціальної психології	2
3	Тема 3. Психологія дітей із сенсорними порушеннями	2
4	Тема 4. Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями	2
5	Тема 5. Психологія дітей із мовленнєвими порушеннями	2
6	Тема 6. Психологія дітей із порушеннями опорно-рухового апарату	2
7	Тема 7. Емоційно-вольова сфера та поведінкові особливості дітей з ООП	2
8	Тема 8. Соціалізація та психологічний супровід дітей з ООП	2
	Разом	16

4.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1. Предмет, завдання та методи спеціальної психології	2
2	Тема 2. Історія розвитку спеціальної психології	2
3	Тема 3. Психологія дітей із сенсорними порушеннями	2
4	Тема 4. Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями	2
5	Тема 5. Психологія дітей із мовленнєвими порушеннями	2
6	Тема 6. Психологія дітей із порушеннями опорно-рухового апарату	2
7	Тема 7. Емоційно-вольова сфера та поведінкові особливості дітей з ООП	2
8	Тема 8. Соціалізація та психологічний супровід дітей з ООП	2
	Разом	16

4.4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1. Предмет, завдання та методи спеціальної психології	4
2	Тема 2. Історія розвитку спеціальної психології	4
3	Тема 3. Психологія дітей із сенсорними порушеннями	10
4	Тема 4. Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями	10
5	Тема 5. Психологія дітей із мовленнєвими порушеннями	10
6	Тема 6. Психологія дітей із порушеннями опорно-рухового апарату	10
7	Тема 7. Емоційно-вольова сфера та поведінкові особливості дітей з ООП	5
8	Тема 8. Соціалізація та психологічний супровід дітей з ООП	5
	Разом	58

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Тема завдання

Дослідження психологічних особливостей розвитку дітей з різними видами порушень психофізичного розвитку та розробка рекомендацій для їх психолого-педагогічного супроводу.

Мета

Формування у студентів умінь застосовувати теоретичні знання з курсу «Спеціальна психологія» для аналізу конкретних випадків (кейсів) та розробки практичних рекомендацій для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Завдання для студента

1. Обрати одну з нозологічних груп (порушення інтелекту, слуху, зору, мовлення, опорно-рухового апарату).
2. Опрацювати наукові джерела (не менше 5) щодо психологічних особливостей розвитку дітей з обраною нозологією.
3. Описати психологічні характеристики дитини (когнітивна, емоційно-вольова, особистісна, соціальна сфера).
4. Скласти психолого-педагогічний висновок (1–2 стор.), у якому виділити основні труднощі та потенційні ресурси розвитку.
5. Розробити рекомендації для педагога та батьків щодо психологічного супроводу й підтримки дитини.

Форма представлення результатів

- реферат (5–7 сторінок) із посиланням на літературу;
- презентація (8–10 слайдів) для захисту на практичному занятті.

Критерії оцінювання

- повнота аналізу літератури (до 5 балів);

- правильність психологічної характеристики дитини (до 5 балів);
- обґрунтованість психолого-педагогічного висновку (до 5 балів);
- практична цінність рекомендацій (до 5 балів);
- оформлення, самостійність та якість презентації результатів (до 5 балів).

Максимум: **25 балів**

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Спеціальна психологія» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

Традиційні методи навчання

- **Словесні:** пояснення, розповідь, бесіда, лекція, дискусія.
- **Наочні:** демонстрація наочних матеріалів, презентацій, відео, використання мультимедійних ресурсів.
- **Практичні:** виконання вправ, робота з кейсами, моделювання професійних ситуацій, складання психолого-педагогічних характеристик.

2. Інтерактивні методи навчання

- проблемне навчання (аналіз реальних випадків із практики спеціальної психології);
- групові дискусії, «мозковий штурм», робота в малих групах;
- рольові та ділові ігри (моделювання діяльності команди фахівців);
- тренінгові методики (розвиток навичок толерантності, емпатії, комунікації).

3. Дослідницькі методи

- робота з науковими джерелами, аналіз і узагальнення літератури;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ);
- проведення елементарних психодіагностичних досліджень та інтерпретація їх результатів.

4. Самостійна робота студентів

- опрацювання рекомендованої літератури;
- підготовка рефератів та повідомлень;
- розробка індивідуальних карт супроводу дітей з особливими освітніми потребами.
-

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- реферат.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації магістрантів до освітньої діяльності.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, здатності осмислити зміст теми. Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома напрямками: І – контроль навчально-творчої діяльності, систематичності та активності роботи на семінарських заняттях; ІІ – контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань семінарського заняття тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі екзамену у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзамен передбачає оцінку рівня засвоєння студентами навчального матеріалу та набування необхідних професійних вмінь на підставі оцінок, отриманих ними на практичних заняттях, самостійної та індивідуальної роботи. Перескладання екзамену відбувається у встановлений деканатом термін. Процедура перескладання екзамену включає в себе демонстрацію студентом-боржником теоретичних знань, практичних навичок і вмінь з певної теми курсу, що відображені у екзаменаційному білеті.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

Розділ 1. Вступ до спеціальної психології (20 питань)

1. Предмет спеціальної психології та її завдання.
2. Структура спеціальної психології як науки.
3. Основні методи дослідження у спеціальній психології.
4. Принципи спеціальної психології.
5. Місце спеціальної психології в системі психолого-педагогічних наук.
6. Зв'язок спеціальної психології з дефектологією та логопедією.
7. Внесок Л. С. Виготського у розвиток спеціальної психології.

8. Основні концепції аномального розвитку у вітчизняній науці.
9. Історія становлення спеціальної психології у світі.
10. Історія розвитку спеціальної психології в Україні.
11. Внесок І. Сікорського у вивчення відхилень розвитку.
12. Внесок А. Адлера у розвиток ідей компенсації.
13. Погляди К. Ушинського на розвиток та виховання дітей з відхиленнями.
14. Сучасні напрями досліджень у спеціальній психології.
15. Поняття норми та відхилення в розвитку.
16. Роль державної політики у розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.
17. Міжнародні підходи до навчання дітей з особливими потребами.
18. Значення спеціальної психології для підготовки майбутніх педагогів.
19. Проблеми і перспективи розвитку спеціальної психології.
20. Етичні принципи роботи спеціального психолога.

Розділ 2. Психологічні особливості розвитку дітей з різними порушеннями (30 питань)

Сенсорні порушення

21. Психологічні особливості дітей із порушеннями слуху.
22. Вплив порушення слуху на розвиток мовлення.
23. Пізнавальна діяльність дітей з вадами слуху.
24. Особливості розвитку дітей із порушеннями зору.
25. Вплив зорової недостатності на мислення і пам'ять.
26. Компенсаторні можливості у дітей із сенсорними порушеннями.
27. Роль спеціальних засобів у розвитку дітей із сенсорними вадами.
28. Соціальна адаптація дітей із сенсорними порушеннями.
29. Методи психологічного супроводу дітей із вадами слуху та зору.
30. Емоційний розвиток при сенсорних порушеннях.

Інтелектуальні порушення

31. Поняття інтелектуальної недостатності.
32. Психологічні особливості пізнавальної діяльності дітей із розумовою відсталістю.
33. Емоційно-вольова сфера дітей із інтелектуальними порушеннями.
34. Мовленнєвий розвиток при інтелектуальних порушеннях.
35. Особливості соціальної поведінки дітей із ЗПР.
36. Психологічний супровід дітей із розумовою відсталістю.
37. Методи психодіагностики інтелектуальних порушень.
38. Потенціал компенсації при інтелектуальних порушеннях.
39. Вплив інтелектуальних порушень на особистісний розвиток.
40. Організація навчання дітей із ЗПР.

Мовленнєві та рухові порушення

41. Класифікація мовленнєвих порушень.
42. Психологічні особливості дітей із загальним недорозвитком мовлення.
43. Вплив мовленнєвих порушень на пізнавальну діяльність.
44. Соціальна адаптація дітей із мовленнєвими порушеннями.
45. Методи психологічної діагностики мовленнєвих порушень.

46. Психологічні особливості дітей із порушеннями опорно-рухового апарату.
47. Вплив рухових порушень на когнітивний розвиток.
48. Емоційно-вольова сфера дітей із порушеннями ОРА.
49. Соціалізація дітей із фізичними обмеженнями.
50. Методи психологічної підтримки дітей із порушеннями ОРА.
- Розділ 3. Емоційний розвиток та соціалізація дітей з ООП (10 питань)**
51. Особливості формування емоційної сфери у дітей з ООП.
52. Типові поведінкові проблеми у дітей з особливими потребами.
53. Психологічні причини девіантної поведінки дітей з ООП.
54. Методи корекції емоційно-вольових порушень.
55. Особливості саморегуляції у дітей з психофізичними порушеннями.
56. Роль сім'ї у формуванні емоційної сфери дитини з ООП.
57. Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі.
58. Психологічні бар'єри соціалізації.
59. Роль педагога у процесі соціальної інтеграції дітей з ООП.
60. Сучасні підходи до психологічного супроводу дітей в інклюзивному навчанні.

Схема нарахування балів, які отримують студенти (денна)

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота						Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Разом - 60	Макс. - 40	100
Т. 1-2	Т. 3-6	Т. 7-8		25			
10	20	5					

T1, T2 ... T6 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критеріями оцінки усної відповіді на семінарських заняттях є:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мовлення;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

Максимальний бал оцінки рівня знань з теми під час усного опитування на семінарському занятті – 5 балів:

- 5 б. - знання є глибокими, міцними, узагальненими, системними; студент вміє застосовувати знання творчо, його відповідь характеризує вміння самостійно оцінювати різноманітні педагогічні ситуації, явища, концепції та теорії, виявляти й відстоювати особисту позицію; вдало ілюструє теоретичні положення;

- 4 б. - студент знає ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, усвідомлює зв'язки між ними, самостійно застосовує знання в стандартних і нестандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна; інколи допускає незначні помилки у відповідях;

- 3 б. – студент знає найсуттєвіші істотні ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна, хоча їй бракує власних суджень; допускає незначні помилки у відповідях і під час виконання практичних завдань;

- 2 б. - відповідь при відтворенні матеріалу елементарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Наведені приклади не отримують достатньо глибокого педагогічного аналізу, що свідчить про низький рівень сформованості дослідницьких умінь.

- 1 б. – студент демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді, або робить доповнення під час обговорення питань; студент робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття.

Максимальний бал оцінки за виконане науково-дослідне завдання – 25 балів.

Виконання науково-дослідного завдання має на меті розвиток навичок професійного самовдосконалення.

При визначенні оцінки застосовуються наступні критерії:

- актуальність обраної проблеми дослідження, належна обґрунтованість актуальності;
- відповідність вимогам
- повнота розкриття проблеми;
- логічність викладу матеріалу, співвідношення фактів і висновків, чіткість розкриття головної думки, переконливість висновків;
- дотримання наукового стилю викладу матеріалу;
- наявність правильних посилань на першоджерела;

достатня кількість літератури у списку, її відповідність текстовим посиланням.

25 балів - Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Досить переконливо обґрунтована її актуальність.

Робота відповідає вимогам до структури такого роду наукових праць.

Чітко сформульовані мета і завдання. Багата джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми.

Виклад матеріалу логічний, з посиланнями на першоджерела. Висновки відповідають змісту роботи.

Студент дотримався вимог до наукового стилю викладу матеріалу та академічної доброчесності.

24-18 балів - Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Досить переконливо обґрунтована її актуальність.

Робота відповідає вимогам до структури такого роду наукових праць.

Чітко сформульовані мета і завдання роботи. Належна джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми.

Виклад матеріалу логічний, з посиланнями на першоджерела. Висновки відповідають змісту роботи.

Студент не завжди дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу.

17-13 балів – Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Недостатньо переконливо обґрунтована її актуальність.

Робота не повністю відповідає вимогам до структури такого роду наукових праць.

Мета і завдання частково відповідають темі роботи. Належна джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми.

Виклад матеріалу не завжди логічний, з посиланнями на першоджерела. Висновки не повністю відповідають змісту роботи. Студент часто не дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу.

12–6 балів – ІНДЗ виконане самостійно, у змісті є спроба обґрунтування важливості теми; мета, завдання поверхнево сформульовані, наявний загальний зміст роботи, вказані загальні висновки, оформлена робота згідно вимог.

5–1 бал – ІНДЗ виконане частково, обґрунтування вибору теми відсутнє; мета, завдання визначені не належним чином, зміст роботи не чітко розкритий, висновки носять описовий характер.

6. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

7.

5.1. Рекомендована література

Базова

1. Виготський Л. С. Основи дефектології / Л. С. Виготський. – Київ : Вища школа, 2003. – 512 с.

2. Синьов В. М. Спеціальна психологія : підручник / В. М. Синьов, О. П. Хохліна, М. П. Матвєєва. – Київ : Слово, 2018. – 456 с.

3. Колупаєва А. А. Спеціальна психологія : навч. посіб. / А. А. Колупаєва. – Київ : Слово, 2011. – 352 с.
4. Бондар В. І. Основи спеціальної та інклюзивної освіти : підручник / В. І. Бондар, А. А. Колупаєва, Ю. М. Найда. – Київ : Науковий світ, 2017. – 388 с.
5. Міщенко О. В. Психологія розвитку дітей з особливими освітніми потребами : навч. посіб. / О. В. Міщенко. – Київ : Логос, 2020. – 296 с.
6. Савчук Л. О. Психологія дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями : навч. посіб. / Л. О. Савчук. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – 284 с.
7. Florian L. The SAGE Handbook of Special Education / L. Florian. – 2nd ed. – London : SAGE, 2014. – 675 p.
8. Gallagher P. A. Special Education in Contemporary Society / P. A. Gallagher, G. Hett, C. Rhodes. – 6th ed. – Los Angeles : SAGE, 2019. – 504 p.

Допоміжна

9. Тарасун В. В. Психолого-педагогічні основи інклюзивного навчання : монографія / В. В. Тарасун. – Київ : Логос, 2016. – 240 с.
10. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта : навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – Київ : Алатон, 2021. – 264 с.
11. Міщенко О. В. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами : навч. посіб. / О. В. Міщенко. – Харків : Основа, 2019. – 176 с.
12. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Raising Achievement for All Learners. – Brussels, 2018. – 210 p.
13. Особлива дитина: навчання і виховання : наук.-метод. журн. – Київ : Ін-т спец. педагогіки і психології НАПН України, 2010–.

5.2. Інформаційні ресурси

Нормативно-правові акти та стандарти

14. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
15. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
16. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
17. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
18. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень. Галузь знань 01 Освіта. Спеціальність 016 Спеціальна освіта. – Затв. та введ. у дію наказом МОН України від 28.07.2021 № 851 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
19. Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні (схвалена МОН України). – Київ : МОН, 2010.

Інтернет-ресурси

20. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
21. Національна академія педагогічних наук України. Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ispukr.org.ua>
22. European Agency for Special Needs and Inclusive Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.european-agency.org>
23. UNESCO. Inclusive Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unesco.org/en/inclusive-education>
24. Journal of Special Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journals.sagepub.com/home/sed>
25. Frontiers in Psychology. Special Education and Rehabilitation Section [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/sections/special-education-and-rehabilitation>
26. Освіта.ua : портал про освіту в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua>

5.3. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій (електронний варіант).
2. Підручники, зазначені у списку літератури.
3. Нормативні документи.
4. Інформаційні ресурси.
5. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять.
6. Вимоги до написання, оформлення та оцінки індивідуальних творчих завдань.
7. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.
8. Перелік питань для самоконтролю.

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотериторіальному державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).